

morebitne interesente, ki jih zanima študij antropologije. Kot kažejo izkušnje s podiplomskim študijem, kjer smo v šolskem letu 1990/91 uvedli smer kulturna antropologija in je bilo že prvo leto največ vpisanih prav na tej smeri, si obetamo postati zanimivi za precej širši krog študentov kot doslej.

Predstojnik OE doc. dr. Božidar Jezernik

J. Bogataj in B. Jezernik na zadnjem kolegiju v šolskem letu 1984/85 (foto N. Sulič)

KAM Z ANTROPOLOGIJO?

Ob dilemah o vključevanju kulturne antropologije v predmetnik in naziv oddelka za etnologijo sem bil naprošen za komentar, ki ga posredujem v obliki kratkih tez. Seveda gre pri tem za moja povsem osebna razmišljanja in ocene. Zato so iz širokega konteksta vprašanj povzeta le nekatera, ki se mogoče ne vklaplajo najbolje v širši tok diskusije.

Najprej bi se zadržal ob vprašanju, ali smo v današnji slovenski etnologiji res dosegli komparativni in holistični pristop. Menim, da ne, saj na (slovensko) kulturo še vedno gledamo predvsem v makrokategorijah naroda, ljudstva ali širokih družbenih slojev. Pri tem so a priori nekateri teh slojev bolj "naši" in bolj ljudski, drugi pa manj (če je že tako, si želimo strokovne utemeljitve): zato slovenska etnologija izrazi to zanemarja "visoko" kulturo nekdanjega plemstva in meščanstva. S klasifikacijo posameznikov v takšno ali drugačno čredo (in še to le po nekaj stereotipnih kriterijih) ostajajo finejše družbene in duhovne povezave med njimi za etnologa praktično nedosegljive. Če se bo moja ocena pokazala za veljavno, to pa je stvar diskusije in soglasja, bo morebiti postal razumljivejši tudi odnos etnologije do folkloristike, ki je (tako kot antropologija) usmerjena tudi v individualno psihološko sfero in zato nekako "moteč" element.

Če naj v resnici izpelje načelo usmerjenosti na *nosilca* kulture, mora etnologija zatorej v bolj uravnovešenem razmerju upoštevati tudi posameznika. Etnološki makro in mikro model bi se v metodološkem smislu morala dopolnjevati tako kot induktivno-deduktivna metoda ali emični-etični vidik. V obeh primerih je seveda cilj iskanja *splošnih* pravil v družbi in kulturi, vendar ima vsak od obeh pristopov svojo specifično in svoje relativne prednosti. Ko govorimo o posamezniku, so npr. kriteriji povprečnosti, vsakdanjosti, splošnosti drugotnega pomena: odkrivati je mogoče tudi vsakovrstna odstopanja, ki so prirojena, privzgojena ali stvar posameznikove trenutne izbire, ali drugače rečeno, emocionalna in intelektualna. Slovenska etnologija se je izogibala obravnavam teh vprašanj v obeh ekstremih: nadpovprečnih posameznikov (folkloristika: pravljicarji, godci ipd.) in socialne patologije. Šele oba ekstrema vzpostavljata dialog o povprečnosti.

Ker zatorej posameznik kot nosilec kulture ni opredeljen le kot etnično bitje niti samo kot član različnih družbenih skupin (čeprav sprejema še toliko družbeno posredovanih vzorcev obnašanja), se mi zdi ime antropološke stroke, ki izhaja iz pojma *človek*, po svoji vsebini sprejemljivo. Pomembno je tudi dejstvo, da so se prav v okvirih ameriške kulturne antropologije začele t. i. "personality studies". Menim, da se naša etnologija mora izpopolniti v omenjenem smislu, pa če prevzema antropološko ime ali ne.

Ne razumem pa strahu pred širino antropologije: ta širina me ne ogroža, ampak pomeni perspektivo; z njo ima antropologija pomembno integrativno vlogo. Če bomo npr. čez pet ali deset let imeli strokovnjaka za fizično antropologijo, ki bo povezoval svoje delo z etnološkim oz. kulturnoantropološkim (tako kot nekdanj prof. Božo Škerlj), zakaj ga ne bi zaposlili na etnološkem in kulturnoantropološkem oddelku naše fakultete? In ali se kaže bati vključevanja novih razis-

kovalnih postopkov, kar pomeni možnost širšega pristopa pri reševanju zastavljenih strokovnih vprašanj?

Prav tako votel je strah pred tem, da bi z uvedbo kulturne antropologije (poleg že obstoječe etnologije) "zamrlo" zanimanje za študij slovenske kulture: ali nista npr. Irena Winner in Robert G. Minnich kot tipična ameriška antropologa pisala o Slovencih, in to celo dokaj uspešno? Vprašanja o perspektivah naše stroke bo treba zastaviti drugače in bolj natančno, če želimo do pravih odgovorov.

Zmago Šmitek

STALIŠČA

Na željo vodstva Slovenskega etnološkega društva obnavljam in dopolnujem stališča, ki sem jih povedal ob novem študijskem programu oddelka za etnologijo na društvenem sestanku 4. 12. 1990, v naslednjem.

Zelo prav je, da je Slovensko etnološko društvo dalo na dnevni red vprašanje, o katerem naj bi tekla beseda. Program študija etnologije na oddelku za etnologijo, ki ga imamo le na ljubljanski univerzi, neogibno zadeva vso slovensko etnološko skupnost, čeprav predstojnik omenjenega oddelka in posamezni njegovi člani o tem očitno niso prepričani. Če se prav spominjam, smo v preteklosti priprave za večje spremembe študijskega programa pretresali v širših krogih. Zdi se mi, da pa to pot s spremembami, ki naj bi bile izvedene, niso bili seznanjeni niti vsi učitelji, ki sodelujejo pri izvajanju obstoječega programa in jih spremembe, ki so v načrtu, zadevajo neposredno. Tudi sam nisem imel možnosti, da bi kolegom na sestanku pojasnil, zakaj se s predmetnikom, ki je predmet današnje razprave, ne strinjam. Sicer pa kaže nekoliko osvetliti genezo problema.

Pred časom, vsekakor pa po vrnitvi kolega dr. Jezernika z nekajmesečnega študijskega bivanja v Angliji, je bilo na oddelku za etnologijo sproženo vprašanje dopolnitve študijskega programa s predmeti kulturno-antropološkega značaja in temu ustrezne spremembe oz. dopolnitve imena oddelka v oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo. Če se prav spominjam, smo na mojo pobudo sprejeli za vsakršno spreminjanje in dopolnjevanje edino možno stališče, da se zavzemamo za izoblikovanje samostojne študijske skupine. Kolikor bi izoblikovanje samostojne skupine iz kakršnihkoli razlogov odpadlo, je vsakršno spreminjanje in dopolnjevanje v prej omenjenem smislu nemogoče. Po obstoječem programu študijske skupine A in B je namreč predmetnik z etnološkimi predmeti docela oziroma normalno zapolnjen.